

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól.

5. szám.

VII. évfolyam.

1936. március 1.

Fohászzkodás.

Irta: Berzsényi Dániel.

Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekintiet.

A legnagyobb menny s aether Uránjai;
Melyek körülted rendre keringnek,
A láthatatlan férgék a te
Bölcs kezed remekelt csodái.

Te hoztad a nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldököd
Ronthat s teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri.

Buzgón leomlom szined előtt, dicső!
Majdan ha lelkem záraiból kikél,
S hozzád közelb járulhat, akkor
Ami után eped, ott eléri.

Addig letörlöm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.

Bizón tekintem mély sírom éjjelét!
Zordon, de ő nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád: ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.

Berzsényi Dániel halálának századik évfordulójára.

Berzsényi Dániel Somogy vármegye táblabírája, egyházashetyei és niklai birtokos, a nemzeti újjászületés koszorús. nevű költője, 1836 február 24-én, — tehát 100 évvel ezelőtt — halt meg: hatvan éves korában.

Tehát már több mint száz esztendeje annak, hogy papirra vetette a „Magyarokhoz“ félelmetes erejű és keserűen igazmondó strófáit. És ez a költemény ma is úgy áll poézisünk dúsan virágzó mezején, mint egy útjelző gránitoszlop. És ott van a Fohászzkodás! Ki írt fennköltebb és magasztosabb imát a Mindenség Urához. S a borongós természetérzést a lélek mélabújával tömörebb és tisztultabb kifejezéssel ki hangolta egybe, mint Berzsényi tette a „Közelítő tél“-ben? Ez a dunántúli tőzsökös nemesember, igazi költői lángelme volt, aki az emberi és hazafiúi érzések legmélyére hatolt a gondolat fűrészszerével s onnét kemény szívós munkával, kitartó szenvedéllyel bányászott ki divattal és mulandósággal dacoló verslőmböket.

Megszenvedett érte. Lángelméjét zaklató, nyugtalanító teherként hordotta magával. Kölcsey rideg gáncsa, amikor már ugyis hajlott a mélaborura, elkeseredést váltott ki a lelkéből. Élete végéig sajgott ez a sebe. Próbált visszasebezni, de ennek is csak ő adta meg az árát. Fiatal korában mogorva, zárkózott apjával össze nem férő természete a szülői ház elhagyására kényszerítette. Fiatalon alapított családot, de a tizennegy éves gyermeklány, akit feleségül vett, nem tudta igazi élettársnak tekinteni, gyermekeiben ideig óráig vigasztalást is talált és lelkének benső érzelmi szaggatottságáról, elvonta figyelmét a gazdálkodás gondja. De igazi otthona, ahova üzötten menekült, a költészet volt. Sokáig

titkolta, hogy ír. Keresztkomája, Kis János, aki már ismert és olvasott költő volt, egyízben valósággal tettenérte versírás közben. Ő hívta fel Berzsenyire Kazinczy figyelmét. Attól fogva, hogy a költői ösztön kísérletezést végzett, eljutott a költői öntudat teljességéig, Berzsenyi megjárta az érzékeny lelkek kálváriautjának minden állomását.

*

A költő lelki arcképével ellentétben van aránylag nyugalmas külső élete. Az ifjúkori zabolátlan-ságok, féktelenségek lassanként lecsillapultak. Elég-gé viharos soproni diákoskodásának eredményeként közepes latin tudást és a német társalgásban való gyakorlottságot vitt haza az egyházashetyei kúriára. Beletanult a gazdálkodásba s mikor mint házas-ember Sömjénben, majd a somogy megyei Niklán telepedett le, szakavatottan előrelátó gondossággal művelte az ősi földet. Ma is áll a niklai kúria, — falán emléktábla diszlik — ahol Berzsenyi Dániel családjá és vendégei körében élte úri életét. És megvan a méhes is, ahová időnkint elvonult, hogy szeretett műzsáival társalkodjon. Itt, a méhesben csiszolgatta, javitgatta költeményeit. Itt készítette elő nyomtatásra verskötetét, amely végül — hála Helmečy Mihály fáradozásának — a pesti, fehérvári és zágrábi papnövendékek költségén jelent meg. Akkoriban, mikor erre sor került, éppen sok baj érte. Háza összeomlott, földjének termését jég verte el, pénze ötödére értéktelenedett s így — bár önrzete tiltakozott — kénytelen-kelletlen elfogadta az irodalomért áldozatra kész kispapok támogatását a költő.

*

A kötet megjelenése nagy hatást tett. Berzsenyi költészete a nemzeti lét legfőbb kérdéseivel foglalkozott s a nemzet eszméit fejezte ki, a hazaszeretet valami szokatlan fenséggel nyilatkozott meg ódáiban; a mult dicsősége, a jelen válsága, az erkölcsök pusztulása, a vitézi erények és a nemzeti öntudat ápolásának szüksége, mindez a közhangulatban forrott s Berzsenyi mindezt rendkívüli költői erővel tudta kifejezni. Az akkori politikai magyar nemzet zöme, a nemesség s általában a diákos műveltségű osztályok értették költészetét, lelkesedtek annak áthevitő erejétől s büszkeséggel tekintettek reá. De mind írói pályáját, mind levelezését félbeszakította egy ekkor kezdődő súlyos betegsége. Részint szervezeti okok, részint érzékeny kedélyének némely csalódásai miatt, a magányban búskomorság fejlődött ki benne, melyre egyébiránt mindig hajlama is volt; a bajt egy szerencsétlen esés s az ügyetlen orvosi kezelés még súlyosabbá tette, úgyhogy évekig fogva tartotta szellemét. Lelkét némileg fölzsendítette a gróf Festetich György által 1817-ben Keszthelyen rendezett első helikoni ünnep, melyre a gróf meghívta s midőn kocsi-ján megérkezett, a vendégek előtt fedetlen fővel az utcára eléje sietve fogadta.

A sokfelől megnyilatkozó elismerés további alkotásra serkentette Berzsenyit. Nekilátott a tanulásnak is, mert műveltségét fogyatékosnak érezte. Csakugyan, nem volt alapos tudású ember és élete

végéig műkedvelő maradt a szellemi tudományok terén. De prózai tanulmányaiban is föl-fölcsillan a lángész fénye. Helyesírási hibáiért, nem ok nélkül, róttá meg Kis János. De fogyatékos helyesírással remekműveket vetett papírra.

Gránit-obeliszk emelkedik sirján a niklai temetőben. Megérdemelné, hogy szobra álljon a fővárosban, ahol író-társai közt nem egyszer megfordult s a szobor talpazatára odaillenék két zengzetes verssora:

A derék nem fél az idők mohától,
A koporsóból kitör és eget kér.

A magyarokhoz.

Írta: Berzsenyi Dániel.

Forr a világ bús tengere, ó magyar!
Ádáz Erinys* lelke uralkodik,
S a föld lakóit vérbe mártott,
Töre dühös viadalra készti.

— — — — —
Fegyvert kiáltnak távol vidékek,
A tengerpartok bércei dörögnek,
A népek érckorláti dőlnek,
S a zabolák és kőtelek szakadnak.

— — — — —
Ébreszd fel alvó nemzeti lelkedet!
Ordítson orkán, jöjjön ezer veszély:
Nem félek. A kürt harsogását,
A nyihogó paripák szökését

Bátran vigyázom. Nem sokaság, hanem
Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat,
Ez tette Rómát föld urává,
Ez Marathont** s Budavárt híressé.

* Bosszúálló szellem.

** Marathonban a maroknyi görög csapat legyőzte az óriási perzsa hadsereget.

A hercegprimás nagybőjti szózata az élet megbecsüléséről és értékéről.

Serédi Jusztinián dr. bíboros-hercegprimás a nagybőjt küszöbén főpásztori szózáttal fordul hűve-
ihez, amely abból a szomorú tényből kiindulva,
hogy sokan értéktelen rongyként vetik el maguk-
tól életüket, rámutat az élet szépségére és annak
nagy értékeire.

— Az élet Isten ajándéka — mondja a fő-
pásztori szózat — és mint ilyen, nem lehet értéktelen. Isten a földi életet szépnek és boldognak szánta és paradicsomot plántált az ember számára; és bár az első bűn Isten tervét elrontotta, ma sincs az élet szépségek nélkül. A siralom-völgye fölött is megmaradt a remény csillaga, a felhők közül is ki-kisüt a szivárványos nap és a föld tövisei és bojtortánjai között örömvirágok is fakadnak. Krisztus, a „fájdalmak embere“ maga az élet szépségének mestere volt. Enyhítette a gondokat és szenvedéseket, szerette a szép természetet és tanítványaitól azt kívánta, hogy vidámak legyenek mint

a násznép, míg köztük van a völegény. Rút halálanság volna a jóságos Teremtő ellen a földi életben csak siralmat, tövist és felhőt látni. Igazi értékét azonban az örökkévalósággal való kapcsolata ad az életnek. Ez az élet út az örök élet felé, ennek az életnek jól felhasználta éveivel, napjaival, sőt percével örök boldogságot lehet nyerni.

— A világ aszerint értékeli az életet, hogy mennyi élvezet van benne, mennyi tudomány, gazdagság és dicsőség ékesíti. Krisztus aszerint becslüli, hogy mennyi az erénye, mennyi türelem és jócselekedet gazdagítja. Ami különösen felmagasztalja és megszépíti az életet, az a tiszta léleknek Istennel való egyesülése s a vele kapcsolatos kegyelmi élet. És ezt a szép, nagyraihivatott életet vetik el maguktól az öngyilkosok. Belenyúlhatnak Isten legszentebb felségjogába, mert csak ő rendelkezhetik az élet felett. Mi életünknek nem urai, hanem csak sáfárai vagyunk! Az öngyilkos azt hiszi, hogy bajoktól és szenvedésektől szabadul meg, pedig a kárhozat szenvedéseibe rohan; azt hiszi, hogy földi szenvedései mentségül szolgálnak tettehez, pedig a szenvedések ellen tanusított lázadó türelmellensége még jobban megsérti Istent, ki a szenvedéseket jóakarattal és szeretetből bocsátja reá.

— Az öngyilkosságtól azonban lényegesen különbözik az önfeláldozás, mely utóbbi áldozat és dicsfényvel övezi az emberi életet, akár lassú szenvedések, vagy a kötelességteljesítés oltárán hozza azt valaki, akár egyetlen hősi cselekedettel engedi át magát a halál martalékának. Az áldozatos élet a legszebb, a legértékesebb élet! Példáit látjuk a csendesen tűrő és szenvedő szülőnél és hitvesnél, az emberiség haladásáért életüket kockáztató tudósoknál és felfedezőknél, a betegek mellett virrasztó és sokszor a ragály veszedelmének kitett ápolónővérek, orvosoknál és papoknál, a hithirdetőknél, a haza szent földjét vértük árán is védő katonáknál és az egyház szent vértanuinál. Az áldozatos életre csak a hívő képes, mert aki nem hisz az örök életben, az nem látja értelmét a földiekről való lemondásnak, mert hiszen nincs reménye a túlvilági kárpótlásra.

A hercegprímási szózat végül a böjt szellemében való önmegtagadásra és önfegyelmzésre buzdít, mint amelyek nem ellenségei, hanem megsegítői és nemesítői az életnek, mert éppen azoknak a szenvedélyeknek legyőzésére képesít, amelyek el szokták rontani az életet.

Egy tizennyolcéves ország születésnapjára.

Észtország nemzeti ünnepe.

Európa északkeleti részében is sok, de tagadhatatlanul előnyösebb változást hozott az új nemzetközi rend a békekötések alkalmával, mint Középeurópában. Máról-holnapra új országok keletkeztek s ezek mindegyike az emberemlékezet óta idegen uralom alatt élő nemzetek ébredése volt. A nyugateurópai közvélemény a békekötés óta eltelt idő alatt nem hallott sokat Finnország, Észtország és Lettország életéről. A magyar tudó-

mányos világ és a magyar értelmiség azonban egyre melegebben érdeklődik a finnek és az észtek országai iránt, mert hiszen egy elsüllyedt őskorban közeli rokonok voltak velünk ezek a nemzetek, akiknek nem egy hagyománya világot vet a magyarság gyermekkorára is.

A régi nemzetekből új államokká erősödött országok sorában Észtország február végén ünnepli fennállásának tizennyolcadik évfordulóját. Ez a kis nép, amelynek multja teljesen elvész a századok szürkéségében s amelynek lélekszáma alig nagyobb, mint Budapesté, több okból rászolgál arra, hogy rokonszenvvel és tisztelettel emlékezzünk meg róla. Az észtek hosszú, talán a történelemelőtti korok óta tartó némaság után ébredtek önálló államná az ősi földön, amelynek szegénysége, rideg éghajlata és földrajzi fekvése — az északi nagyhatalmak ütközőpontjában — sohasem tette rózsássá az idegen impériumok alatt élő nemzet sorsát. Ha azonban végignézzük északi jellegű városaik szigorú, józan és nagyon rendezett életre valló látkepeit és elolvassuk azokat a szűkszavú tárgyilagossággal megírt gazdasági és politikai jelentéseket, amelyeket az évforduló alkalmából hozánk is elküldtek, látjuk, hogy a nemzetek ősi jellege, hagyománya igen nagy valóság. Van valami csodálatos és vigasztaló abban, ha egy néptörzs, egy sláv és germán tengerben szunnyadó egymilliósi töredék, egy szép napon állammá lesz és néhány év alatt megvívja a maga küzdelmét, hogy kialakítsa saját életformáit.

Tapintatlan születésnap-i üdvözlés volna, ha most a testvérnép válára veregetnénk, mert ha az észtek jogélete, nemzeti életük sokféle megnyilvánulása még nem is érkezett el arra a pontra, amelyen a hagyomány valósággá, alakító erővé válik, az a módjuk az ünneplésre, amely országuk tizennyolcadik évét az észti könyv, az észti irodalom évének tette meg, tiszteletet érdemel. Az állam és a társadalom gyors ütemben kelti életre mindazt, ami a nemzet szellemi életéből eddig az idegen uralmak hótakarója alatt szunnyadt.

A statisztikai adatoknál, a gazdasági fejlődés tényeinél is fontosabb történelmi tény az, hogy az első észti könyv már 1535-ben napvilágot látott, alig néhány évtizeddel Mátyás király úttörő nyomdászának, a budai Hess Andrásnak a munkája után. A nyelv és az irodalom tulajdonképpeni fejlődését — érdekes analógia ez a magyar fejlődéssel — a reformáció hozta meg, amelynek nem egészen egy évszázaddal később már egyetemet is köszönhetett az ország. Néhány buzgó hazafi már akkoriban azon fáradozott, hogy elterjessze az írás tudományát az észtek lakta területen, amelynek egyeteme volt ugyan, de népiskolája nem.

A reformáció késői idejében és még hosszú ideig az a nyírfatuskó lett az észtek nemzeti haladásának a jelképe, a melybe a vidéki nép égő fenyőszilánkokat tüzdel, hogy azok fényénél megtanulja a betűvetést a hosszú téli esteken. Ez a világító, különös északi fa nagy szolgálatot tett a nemzeti gondolatnak és a kultúrának egyaránt. Az irni-olvasni tudás aránya Észtországban már az állam megalapí-

tása idején sokkal nagyobb volt, mint akár Oroszországban, akár Lengyelországban. A tíz évnél idősebb lakosság közül 1922-ben minden tizedik ember volt analfabéta, holott Oroszországban még 1926-ban is csaknem ötven százalékot tett az írni-olvasni nem tudók aránya, a szomszédos Litvániában pedig 1923-ban még minden harmadik ember analfabéta volt.

A könyv és az irodalom tisztelétének ez a kultúrája a múlt század szabadságmozgalmi idején bontogatta szárnyait és az 1905. évi oroszországi forradalmi megmozdulás után már szívós, fiatalos lelkesedéssel, tudatosan harcolt az észti nemzet az észti könyvért. Ha még megjegyezzük, hogy eddig 45 ezer népdalt, 10 ezer mesét, 92 ezer mondást és 60 ezer ősi babonás tőtenetet is összegyűjtöttek már az észtek ködösebb korából, tisztán látjuk, milyen munkát végzett az észti társadalom, hogy nemzet lehessen.

Ez az északi józanság és következetesség nyilvánul meg abban a harchan is, amellyel az észtek meghódítják saját országukat a gazdasági kultúra számára. Az ország területe feleakkora, mint a mai Magyarország, de népsűrűsége rendkívül csekély: alig 24 lélek egy négyszögkilométerre, szemben a magyar 96-os lélekszámmal. Ez eléggé mutatja a természet mostohaságát, aminthogy a kétharmadrészben agrárnép terményei is — burgonya, zab, rozs — a természettel folytatott rideg, kemény küzdelmet jelzik. A földművelés természetlagai azonban nagyon jók s ez bizonyítja, hogy jóra való gazdánép kezeli a földet.

Ipar és bányászat tekintetében is erős a haladás a tizenennyolc éves országban. Hiszen az ország igazi kincse nem is a föld, hanem a fa, a tőzeg és a leggyengébb minőségű szén, amit éghető palának neveznek.

Mintegy 3000 négyszögkilométer az a terület, amely alatt a tüzelésre alkalmas pala több méter vastag rétege végighúzódik. Csak 43 százalék belőle az éghető anyag, a többi kő és víz, de az észti ipar ebből már kőolajat is termel, igen tekintélyes mennyiségben. Igaz, hogy sem ezek az adatok, sem a gazdasági életről szóló egyéb jelentések nem hasonlíthatók össze más országok méreteivel, de nem is ez a fontos. Nemcsak a természet alakítja az embert, hanem az ember is a természetet és az új ország kiverekedi magának az anyagi élet lehetőségét a legsivárabb földből is.

Észtország a válság alatt súlyos gazdasági és politikai gondokkal küzdött. Nemzeti erői gyakran szélsőségek között forgácsolódtak el és a népi erő hanyatlása ugyanolyan súlyos volt, mint a többi északi, amúgy is gyér népszaporodású országban. A tizenennyolc éves ország azonban a jelek szerint mostanában csakugyan megtalálja politikai életformáit is, amikor évfordulóján egy új, kétkamrás és a nemzeti tulajdonságokhoz alkalmazkodó törvényhozási rendszer kialakítása előtt áll.

Reméljük, hogy ez a nemzeti munka is eredménnyel fog járni és őszintén kívánjuk a boldogulást annak a távoli északi népnek, amelyhez bennünket a legrégibb hagyományok fűznek.

Orvos és beteg.

Beszéltem az orvossal. Az orvos ezt mondta:

— Azt kérdezed tőlem, milyen viszonyban vagyok a beteggel. Hát a beteget a legjobb tudásom, képességem szerint meg kell gyógyítanom, mégpedig mindenáron. Hogy a lélektani kapcsolat orvos és beteg között az utóbbi évtizedekben megromlott, vagy elhalványult s nem olyan, mint amilyen kívánatos volna, azt nem tagadhatom. A haladó idő ebben a tekintetben változásokat hozott létre. Allandóan népszerű tudományos munkák, tájékoztató orvosi újságcikkek világosítják fel a közönséget minden betegség okára, kezelésére, mi voltára vonatkozólag. Az orvos többé nem az a rejtélyes, varázsos, bűvös egyéniség, aki a múlt századokban. Nem léphet papi mozdulattal a beteg ágya mellé. Lehetetlen azt a sugallatos módszert alkalmaznia, melyet elődeinek. Ami akkor tartalom volt, az ma a hit híján csak nevetséges hókuszpókusz volna. A beteg, még a legszegényebb is, egyszerre több kártyával játszik, orvosait ellenőriztetni, nem bízik bennük föltétlenül. Ezt mi fájlaljuk, nem a hiúságunk miatt, hanem a gyógyítás érdekében, mert így kevesebb eredményt tudunk fölmutatni. Különben is a század szervezettsége — egyletek, klinikák — kivették kezünkből a beteget, csak futólag érintkezhetünk velük, mint hivatalnokok, nem ismerjük őket, mindössze becses tudományos leleteket kapunk róluk melyek azonban közel sem érnek annyit, mint egyéniségük tüzetes ismerete. Minden betegség — még egy nátha, még egy kis torokgyulladás is — egyéni s szövevényesen, fölbogozhatatlanul összefügg a legmellékesebb családi és lelki körülménnyel. Hiszem, hogy a jövőben ki fog alakulni olyan rendszer, mely az orvost ismét visszaikatja régi hatáskörébe, megadja neki a kizárólagosságot, a tudomány mellé a sugallatnak és a varázslatnak azt a hatalmát, mely nélkül lehetetlenség gyógyítani.

A beteggel is beszéltem. A beteg ezt mondta:

Orvost akarok. Úgy, ahogy az utcán kiálltának a szerencsétlenségek alkalmával, vagy a szindarabokban végzetes végjelenetekben: „Orvost, orvost.” Betegágyam szenvedéséről, éjszakám mélyéből harsan föl ez a vágy. Olyan orvosra áhítozom, akire ráruházhatom nyavalyám minden gondját és felelősségét, úgy, hogy én csak viselője legyek, semmi egyéb. De ilyen orvos nincsen. Sok orvos vesz körül. Ha pedig a mondás azt tartja, hogy egy orvos orvos, két orvos már kevesebb, három orvos pedig már nem is orvos, akkor nagyon igaz van. Ezek mind a legkitűnőbb emberek egyenként és külön-külön, olyan szaktudósok, hogy párjukat ritkítják, olyan irgalmas, önfeláldozó lények, hogy sokszor könnyeket csálnak szemembe, de bizalmasan tíz és húsz részre osztva a reménytelenséghez és kétségbeeséshez hasonlít, különösen a hajnal óráiban, amikor éjszakai fájdalomtól elcsigázva az első sugarak feltünését várom ablakomon. Mi, mai betegek, a kor gyermekei, kételkedők és gyanakvóak lettünk, magunk is konyitunk valamit a tudományhoz, az orvosi munkatermek vizsgálatához. Jaj,

mennyire odaadnám ezt a tudásunkat egy lélekért, aki tudására és segítőkészségére támaszkodva elválná, hogy sáfárja, vezérkari főnöke legyen gyötrelmeimnek, tetszése szerint adagolja nekem az álmot és ébrenléteket, a fájdalomcsillapítót és az ételt s helyettem küzdjön meg a kórral, napról-napra vezetve a gyógyulás felé. Gyermekkorom egy orvosára gondolok, aki talán nem volt nagy tudós, csak hívő, cselekvő, fáradhatatlan gyógyító s egyszer, amikor a párnák közt fetrengtem a lázban, levetette kabátját, feltúrta inge ujját s azt a rendelkezést adta anyámnak, hogy „hozzanak be egy nagy tál forró vizet,“ aztán maga keverte a forró vizbe a konyhasót, a fenyőszeszt meg a többi járulékot, maga bugyolálta be fejemet nagykendőbe, a víz párái fölé nyomva s ott tartott mindaddig, amíg a gőzök át nem járták testemet és megkönnyebbülést éreztem. Mit tudom én, használt-e ez valamit. Valószínűleg semmit sem használt. De biztonsága szeretete és odaadása bennem is biztonságot ébresztett s az a határozott, parancsoló mozdulata, mellyel odahozatta azt „a nagy tál forró vizet,“ már megmutatta az utat a gyógyulás felé.

Körséta a világ legnagyobb sporttelepén.*

Szédítő látvány tárul elénk: az épülő Stadion hatalmas betonfalai. Az ember önkéntelenül a római aréna kolosszális méreteire gondol.

Lázás munka folyik. Teherautók jönnek-mennek. A helyi forgalmat a kisvasútak egész hálózata bonyolítja le. Kétezerhatszáz munkás dolgozik állandóan az építkezésnél.

Amint a széles főútvonalra érünk, hirtelen két sudár torony emelkedik az égnek. Itt készítik a főbejáratot. De mindezt felülmúlja a hetvenöt méter magas traverzállvány, amely szemben a háttérből nyúlik a magasba.

A cementállványok között a pálya belsejére lépve, feledhetetlen kép bontakozik ki. Habár az üléshelyek még nem készültek el teljesen, de a világ leghatalmasabb pályája már teljes egészében kivehető.

A pálya közepe, amely mélyen a földszínelvonal alá épül, gondosan kezelt pázsit, körülvéve a négyszáz méteres salakpályával. Élesen kivehető az ugró és dobó helyek.

Az egész pályát körülkoszorúzza az ötven méter magas lépcsőréteges fal. A százezer férőhelyből több mint nyolcvanezer ülőhely. Mindenünnen nagyszerűen lehet látni. A déli részre tervezik a tisztelethelyeket. E fölött a sajtó, külön táviró-, posta- és rádióállomásokkal.

Amint a Stadionból kierünk, átültetett fákkal és virágserjékkel díszes pázsitos térség tárul elénk: a versenyzők üdülőhelye. Ide nem engednek be a versenyzőkön kívül senkit.

* Augusztusban, Németország fővárosában Berlinben tartják meg az Olimpiásznak nevezett, világgraszóli sportversenyt, melyen a világ minden népe az összes sportágakban versenyre kell egymással. Az olimpiai verseny pályát most építik Berlinben.

Köröskörül gyakorlóhelyek, a margitszigetihez hasonló polópálya, távolabb a tennispályák. A főbejáratától nem messze, ha a pályáról kilépünk, feltűnik az ugrótorony. Az ötven méteres üszömedence világoszöld csempékkel kirakva, olyan benyomást kelt, mintha már is tele volna vízzel. Tizen-nyolcezer néző számára épül a körbefutó tribün.

„Vigyázat! Frissen mázolván!“ felírási táblák közt haladunk, majd az alagsorba érve, vezetőm az aranyoszöld türkisz fényben káprázó ablakokra mutat. Az egyikén átnézek: egy óriás akvárium. Az új Testnevelési Főiskolának alulról világított fedett üszömedencéje.

A faállványok, zsaluzódeszkák között kiérve a pályát szegélyező gyakorló tereken át most a Stadion mögötti olimpiai torony felé megyünk. A torony előtt hatalmas térség. Ez a felvonulási mező. Közel félmillió ember fér el rajta rendes sorokban.

E nagy térségen át végül a Grünwald egyik fenyőfákkal tűzdelt völgyében fényező szemekkel és hangszóró szájakkal felszerelve előttünk: színház. A patkóalakban rétegződő lépcsőgyűrűk húszezer nézőnek biztosítanak helyet. És lent a szabad téri színpadon, a csillagos ég alatt és a reflektorok sugárzónében a földkerekség legszebbmozgású lányai fogják bemutatni a könnyed művészi táncokat s másnap a legerősebb öklü bajvivók csapnak össze. Ügyes tornászok fogják gyönyörködtetni a nézőket.

Már csak néhány hónap. Azután egy szép napon, benépesedik a tér.

Mit látna a holdlakó a Földön?

Milyenek látna a holdlakó — ha lenne ilyen — a földet? Érdekes kérdés. Tudós és költő legyen egy személyben, aki ezt el tudja velünk képzeletlenül. A messze távolban bolyongó földgolyó felszínére csodás változatosságot varázsol a szivárványos színekben játszó légburkolat, a folyton változó felhőzet, a fehérítő hótakaró és a növényi lepel tarkasága. A folyók barázdáit nem látjuk a Föld arcán, csak az Amazonas tűnik el, mert éppen nagy árvízzel öntötte el a környékét. A tengereket sötét, a szárazföldeket világosabb foltoknak látjuk. A fénylő területek a szárazföldeken sivatagok, melyeknek képét sohasem takarják el felhők. Feltűnnek a szárazföldeken Skandinávia, Finnország, északi és keleti Oroszország, Szibéria és Kanada hatalmas erdősegeinek sötét kontúrjai is, északon és délen pedig a sarkvidéki hó és jégtakaró kiterjedt fehér foltjai, Európát és Ázsiát egy kontinensnek látjuk, mint ahogyan az is. A hegységek közül csak a nagy hegységeket követhetjük szemmel, de részleteket egyiken sem tudunk kivenni. Innen mesziről jól látni a kontinensek és tengerek határvonalait és megállapíthatjuk, mennyire szaggatott a mi Európánk partvonala, viszont milyen töretlen vonalban haladnak Afrika határai. Amikor a sötétség ráborul a Föld arcára, parányi fénypontok villannak fel rajta. Örömmel fedezzük fel hogy ez a fénylő London, az Páris, emez talán Rio de Janeiro, amaz valószínűen Sanghai; s jó távcsővel talán Budapest fényudvarát is megtaláljuk.

Új „vérszerződés“ megkötésére hívja fel a magyarokat egy fiatal orvos

Vérszerződésről, új értelemben vett vérszerződésről beszélgetünk egy Olaszországból nemrégiben hazatért fiatal orrossal: vérszerződésről, amelynek értelmében nemcsak egymásért, hanem egymásnak adnák vérüket a magyarok, hogy megnehezítsék a halál aratását soraikban.

Kevesen vagyunk, küzdelmet folytatunk a magyar nép egészségéért, nem hiányozhat tehát ebben a küzdelemben kezünkben az a fegyver, amellyel a világ majd minden kultúrországa fel van már fegyverezve. Németországban, Angliában, Franciaországban, Ausztriában, Olaszországban, megszervezték már az úgynevezett véradó központokat, amelyek segítségével minden orvosnak félórán belül rendelkezésére áll valaki, aki szívesen ad vérből olyannak, akit csak vérátömlesztéssel lehet megmenteni az életnek.

A beszélgetés során megtudjuk, hogy a vérátömlesztés ma már korántsem olyan ritka a nemzetközi orvosi gyakorlatban, mint ahogy azt a nagyközönség gondolja. Vérátömlesztéssel nemcsak azokat segítenek, akit — mondjuk — súlyos katasztrófa ért; lábát vagy karját veszítette, hanem szerepel a vérátömlesztés a vérszegénység gyógyításánál is, vagy mint megelőző eszköz egy operációnál fenyegető balvég elhárítására.

Véradó-központ.

A világ összes nemzetei között Olaszország szervezte meg a legszebben és a legjobban a véradó-központot. A véradó-központ egy kitűnő szervezet, amely nyilvántartja mindazokat, akik hajlandók bármikor, bárkinek ismeretlenül minden vizsgálatot vagy díjazás nélkül életmentés céljából adni a vérükből. Olaszországban eddig 6439 ilyen önkéntes véradakozó van. Ötvennyolc központ tartja nyilván őket. A jelentkezőket megvizsgálják, beosztják vércsoportok szerint, és minden kéthétben ellenőrzik vértisztaságukat. A 6439 ember közreműködésével 5454 esetben mentették meg az egyébként pusztulásra ítélt betegek életét.

Milánóban 200 önkéntes véradakozó van s talán nem érdektelen, ha megvizsgáljuk, hogy ezek a véradakozók mely társadalmi osztályból kerültek ki. A 200 közül 18 kereskedő és kisiparos, 108 a gyár munkás, 32 a szabad pályán működő intellektuelek sorából került ki. 17-en származási vagy vagyoni arisztokratákhoz számítódnak, 25-en hivatalnokok.

A legszebb jelvény.

— Kétszáz eset közül soha nem volt rá eset, hogy késés történt volna. Egyik éjszaka grófnő jelent meg a klinikán komornája kíséretében, más-kor orvos, más-kor toprongyos szegény ember s a legmeghatóbb a dologban az volt, hogy a vérátömlesztés után napokig jelentkeztek érdeklődve, hogy meggyógyult-e az a beteg, akiknek a vérüket adták? Mig más országokban kisebb-nagyobb összeggel díjazták a véradásra jelentkezetteket, Olaszországban soha senki egyetlen lírát sem kap

azért, mindössze egy kis jelvényt. Van olyan, aki egymásmellé tűzve 16 ilyen jelvényt visel kabátján azzal a boldog öntudattal, hogy 16 embertársának mentette meg az életét.

— Nemcsak csodálatos, de megható is, hogy ma már a legkisebb olasz faluban is tudatában vannak az emberek, hogy a véradás nemcsak rokonni hanem nemzeti kötelesség. A lakosság egészsége közvagyon, amelyet épségben kíván mindenki tartani Ezt az eredményt természetesen okos, cél-tudatos propaganda eredményezte. Az első dolog volt felvilágosítani az embereket arról, hogy miben áll a vérátömlesztés.

Nem veszteség „a vérveszteség.“

— A vérátömlesztés ma már a lehető legegyszerűbb orvosi műveletek közé tartozik. A véradakozónak ütőeréből éppen úgy, mint egy egyszerű vérvizsgálatnál, injekcióstű segítségével veszik ki a vért és ugyanígy fecskendezik be a beteg ütőerébe. Fájdalomról tehát szó sincs, mindössze egy tűszúrás az egész. Mármost felmerülhet az a kérdés, hogy az átadott vér mennyi, és milyen mértékben s nyli meg a szervezetet?

— Legyünk tisztában az alapfogalmakkal. Az emberek általában annyi vérrel rendelkeznek, mint amennyi testsúlyuknak tizenharmad része. Ez általában 4—5—6 liter vért jelent. Ebből a mennyiségből nőtől 300 köbcentit, férfitől 500 köbcentit, tehát egész jelentéktelen mennyiséget szoktak venni. Ha nagyobb mennyiségre van szükség, akkor ezt több véradakozótól veszik. Véradakozás szempontjából elsősorban a magas vérnyomású emberek jönnek számításba, akiknek a vér mennyisége nagyobb a kelleténél s akiknek ez a kis vérveszteség gyógyításszámba megy. Általában a vér mennyiség napok alatt pótlódik, anélkül, hogy az illető a legkisebb mértékben megérezte volna a hiányt. A nápolyi klinikán egy tűzoltó-véradakozó a véradás után nyomban szolgálatba ment.

Az operáció sikerült, — a beteg meghalt.

— Fontos tudnivaló az is, hogy az orvosi gyakorlat a gyógyítás hány szerteágazó terén tudja felhasználni a vért. Talán elég annyi, ha rámutatunk, hogy nagy vérveszteséggel járó sérülések esetén döntő fontosságú, hogy megfelelő pótlás álljon az orvos rendelkezésére. Belgyógyászat terén az általános mérgezés és súlyos vérszegénység esetén használják nagy sikerrel. Ezer és ezer esetben pusztult el eddig súlyos műtetre kerülő beteg, akinek leromlott szervezete nem bírta ki az operációt. Ma egyszerű vérátömlesztéssel felerősítik a súlyos műtét előtt álló gyöngye betegeket, hogy elhárítsák a különben fenyegető katasztrófát. Nagy sikerrel használják a vérátömlesztést a gyermekgyógyászat terén és ragályos betegségek leküzdésénél. A megjelölt eseteken kívül azonban még számos alkalom van az egészséges vér felhasználására. Ezen a téren igen intenzív kutatómunka folyik, hogy kifürkéssék mindazokat az eseteket, amelyekben ez segítséget jelenthet.

— Ma Magyarországon sajnos még az a helyzet, hogy ha vérátömlesztés céljából anyagra van

szükség, az orvos legtöbbször a rokonok áldozatkészségére, vagy a klinikához közelálló személyek szolgálatára van ráutalva, ez esetben persze 50—60—70 pengő honorárium fejében, s könnyen fordulhat úgy a dolog, hogy végszükségben el kell fogadnia olyan vért, amely nem tiszta. Lehet tbc-s, lehet maláriás, sőt még súlyosabb betegségben szenvedő vére is, az élet megmentésénél az orvos kénytelen a kisebb rosszat választani. Mármint micsoda érzés lehet a szülőnek, házastársnak, rokonnak tudni, hogy féltett betege megmentődik ugyan az életnek, de ennek árán esetleg élete végéig kezeltenie kell magát.

— Talán feltűnő, hogy az előbb említett statisztikában legnagyobb számmal a gyárimunkások szerepelnek. Ennek az a magyarázata, hogy a munkások, akiknek sorában a legtöbb sérülés történik, értékelik legjobban a legtöbb eredménnyel kecségető gyógyítási segédeszközt.

Nem kell új rokoni kapcsolattól félni.

— Ki kell még térnem arra a vakhiedelemre, amely szerint véradás vérrokonságot jelenthet. Ez a felfogás teljesen téves és minden alapot nélkülöz. Minthogy a valódi vérrokonság sem jelenti a vérnek alaki összetételében lévő hasonlatosságot, éppen azért a vér átömlesztés útján nem létesülhetnek rokoni kapcsolatok.

— Nem érdektelen talán még megjegyezni, hogy a világháború idején az amerikai katonák törzslapján rajta volt, hogy melyik vércsoportba tartoznak. Ezt a feljegyzést viselték abban a kis „kapszliban” amelyet nálunk is minden katona magánál hordott. Vércsoportjuk megjelölése lehetővé tette, hogy súlyos sebesülés esetén nyomban kiválaszthatták azt a másikat, aki a sérülttel egy vércsoportba tartozott és így vérével segített bajtársán, vagy épenséggel, ha fogságba esett, az ellenségén.

Feladat, amelyre vállalkozni kell.

— Noha tanulmányúton vagyok itthon, — mondja a lelkes fiatal orvos — én szívesen vállalnám a szervezési munkát és fáradtságot, de sajnos, csak addig a rövid ideig dolgozhatnék ezen a téren, amíg itthon vagyok s ez mindössze egy esztendő. A következő évet Németországban töltöm, s azután visszatérek Nápolyba, ahonnan a klinika erre a két éves tanulmányútra küldött. A magam részéről boldog lennék, ha az itthoni illetékes körök bármelyike felkarolná a gondolatot. Gondolok természetesen elsősorban a világhírű magyar orvosi karra, annál is inkább, mert tudom, hogy az első jelentkezők éppen az ő soraikból rekrutálódnának, hiszen az orvos tudja legjobban ennek az önkéntes véradakozó szolgálatnak jelentőségét és az áldozat csekélységét. Gondolok az egyházi férfiak hathatós munkájára, mert hiszen a véradakozás, a krisztusi szeretetből, a valláserkölcsei meggyőződésből fakad és nem utolsósorban gondolok az ifjúságra, amely lelkeségével bizonyára az első között fogja átvezetni az önkéntes véradakozás nemzeti jelentőségét.

Világ folyása.

Szentmise 30 méter mélységben a tenger alatt. Az elmúlt napokban érdekes ünneplés színhelye volt Tarento kikötője előtt az olasz haditengerészet egyik nagyméretű tengeralattjárója. A tengeralattjáró, miután a rendes legénységén kívül fölvette a tarentói bíboros érseket, a hajórajparancsnokát, valamint a városi és tartományi hatóságok vezetőit a nyílt tengeren 30 méternyire ereszkedett a víz színe alá. Ebben a mélységben a bíborosérsek szentmisét pontifikált a keletafrikai háborúban elesett olasz hősök lelkiüdvéért, majd nagyhatású hazafias hangú szentbeszédet intézett az olasz tengerészethez. A beszédet a tengeralattjáróról rádió közvetítette a közvetítést pedig valamennyi olasz hadihajó átvette. Így az olasz haditengerészek valamennyien egyidejűleg meghallgathatták a tenger színe alól 30 méter mélységből jövő szótátot.

A siker útja. Most száz éve született Andrew Carnegie, aki igazán hivatott arra, hogy az emberiségnek útmutatást adjon arra, hogy lehessen és kelljen a siker útján járnia. Hiszen ez a skót gyerek egyszerű kisvárosi takács fiának született s karrierjét, mint táviratkihordó kezdte meg. De aztán vasakaratal, magánúton addig képezte magát, amíg távirótiszté, majd vasúti titkárrá lett. Majd acélgyáros s végül mint Amerika egyik leggazdagabb embere halt meg. Halála előtt azonban óriási vagyona legnagyobb részét közcélokra hagyományozta.

Nos, Carnegienek egyik gyakran ismételt jelmondata ez volt:

Vegyetek elő két egyforma munkakedvű és egyforma eszű embert s meglátjátok, kettejük közül mindig az fog a másik fölött diadalmaskodni, aki több irányban művelte ki magát.

S ha már száz és százötven esztendővel ezelőtt is ez volt a helyzet, mennyivel inkább áll ez az igazság ma, a világháború után hihetetlen méretű világháború után, amikor igazán csak a legsokoldalúbb tudású ember állhatja meg a sarat az élet bármely irányú viharzásában. Ezért jelszód ez legyen: képezd önmagad.

Hasznos tudnivalók.

Csiperkegombabetegség A gombatermesztők réme a gomba mólbetegsége. Régen ismerik, már 25 évvel ezelőtt a híres párisi gombatermelő pincékben meghaladta kártétele a 25%-ot. Sok helyen kénytelenek voltak a gombatermelők pincéiket elhagyni. Minél régebbi a pince, annál nagyobb a veszély, annál nehezebb a bajt onnan távollartani vagy kiirtani.

A betegség akkor mutatkozik, amikor az összes előkészítő munkák után a gombaágak teremni

kezdenek. Ilyenkor a rendes fejlődő gombák között, azokkal vegyesen eltorzult, ferde, néha csak alak-talan szivacsformájú képződmények bújnak elő, barna cseppek kellemetlen szag kíséretében. A beteg példányokat fehér zuzmaraszerű penész borítja, a hús lágy, barnult s hamar romlik.

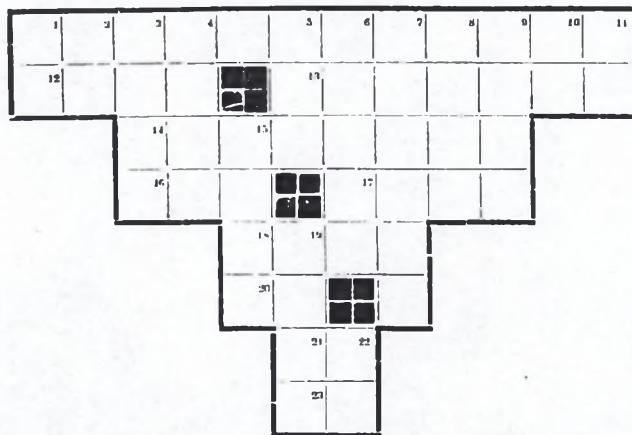
A betegség kórokozója egy penészgomba, mely előbb fehér, majd barnás spóráival elárasztja környezetét. Léghuzat, rovarok széthordják a spórákat az egész helyiségben. Ezért az eltorzult gombákat az őket körülvevő földdel rögtön el kell távolítani, még pedig óvatosan, papírral bélelt kosárban, hogy valamelyes útközben el ne hullják. A kivitt anyagot rögtön megsemmisítjük, komposztra, trágyadombra nem visszük. A gomba kórokozó myceliuma farészekben 3 évig is életképes marad.

Nem elegendő a pincét 3 évig is pihentetni, hanem a gombatermesztés higiéniai követelményeinek mindenképp eleget kell tenni. Nedves, dohos, levegőtelen pince ablakait meg kell nagyítani, azt ke-

reszthuzat létesítésével szellőssé kell tenni. A padlója legyen cement. A falban levő repedéseket, réseket be kell vakolni, a falat pedig simára vakolni. Farészeket ne hagyjunk a pincében. Komposzt, vagy trágyakupac ne legyen a gombatelep közelében. Az ablaknyílásokra tegyünk sűrű dróthálót, hogy a legyek, rovarok be ne juthassanak. Az ember is széthurcolja a kórokozót, cipője talpán, ruháján, szerszámán. Ahol fertőzött pince van, ott a legóvatosabb fertőtlenítésnek van helye. A pincét kikénezzük, köbméterenként 20 gr. ként égetve, azután egészen kimeszeljük, a padlózatát is, miután két és fél %-os lysollal vagy formalinnal permetezzük az egész helyiséget. Ma, amikor sok elhagyott bo-rospincében csiperkegombát termelnek, meg kell előzni ennek a betegségnek a felléptét a pincék tisztán és szellősen tartásával. Ha az óvintézkedéseket mindjárt elejétől fogva betartjuk, eredményesen küzdhetünk a champignon-gomba mólbetegsége ellen.

Keresztrejtvény.

Vízszintes.

Függőleges.

1. Idézet a hegyi beszédből (folyt. a vízszintes 14.)
12. Lendület.
13. Levélnek van.
14. 1. vízszintes folytatása.
16. Női név becézve.
17. Ilyen sport is van.
18. Sör németül.
20. Rangjelzés.
21. Kicsinyítő képző.
23. Da capo . . . fine.

1. Rag.
2. Bárány lakóhelye.
3. Község (visszafelé).
4. Szalag (németül, visszaf.).
5. Igekövető (visszafelé).
6. Imádkozzatok (latinul)
7. Iz
8. Mutató névmás többes
9. Kabát. [szám.]
10. Személyes névmás vissza-
11. Rag. [felé.]
15. Szárnyas.
19. Női név becézve.
22. Igekövető.

A helyes megfejtést a „Bizalom“ következő (március 15.) számában közöljük.

A ludak nemesítése. Nem mindegy a lúd-tartó gazda szempontjából, hogy kicsinyek-e a lúdjai, vagy nagyok, tiszta fehér-e a tolluk, vagy szürkés, és hogy milyen a toll minősége. És mégis vidékenként nagyon különböző típusú ludakat találunk, egyes helyeken az örökös beltenyésztés és előnytelen életfeltételek következtében aprók és satnyák, máshol túlerős és durva csontozatúak és nem elég hízékonyak, ismét más vidéken pedig a tollazat gyér és nem felel meg a piaci követelményeknek.

Szakszerű keresztezéssel és egyedkiválasztással sokat javíthatunk a hibákon, sőt azok idővel és gondos kitenyésztési irányzat következetes folytatásával egészen ki is küszöbölhetők. A túl-kicsiny testalkatot javíthatjuk az emdeni faj csepp-vérkeresztezésével. Ezután a testsúly feltűnően emelkedik. Az emdeni fajjal való gyakoribb, mint csepp-vérkeresztezés azért nem ajánlatos, mert ezzel legtöbbször a szaporaság gyengülése és a tojások terméketlenségi százalékának emelkedése jár együtt. Ezzel ellentétben például a Szarvas és környékbeli

lúd szaporasága közismert, úgyszintén az ottani ludak pehely- és fedőtollainak rugalmassága, sűrűsége és fénye is. Ezzel a tájfajával való egy-kétszeri keresztezés, az emdenivel való egyszeri keresztezés megtörténte után, igen értékes tulajdonságokkal növelheti lúdállományunk értékét. A keresztezés mindig úgy történik, hogy sajáttenyésztésű, válogatott legjobb tojóinkat tartjuk meg és idegen tenyészetből fiatal gunárt szerzünk be.

Az erős, amellettt vékonycsontú, megfelelő hízékonyágú, sűrű, rugalmas, tiszta fehér tollazatú lúdtípus az, amelynek a kitenyésztésére törekedni kell, az olyan lúdéra, amely amellettt szaporaság és edzett is.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Szalay-utca 16. III. 348. szám.